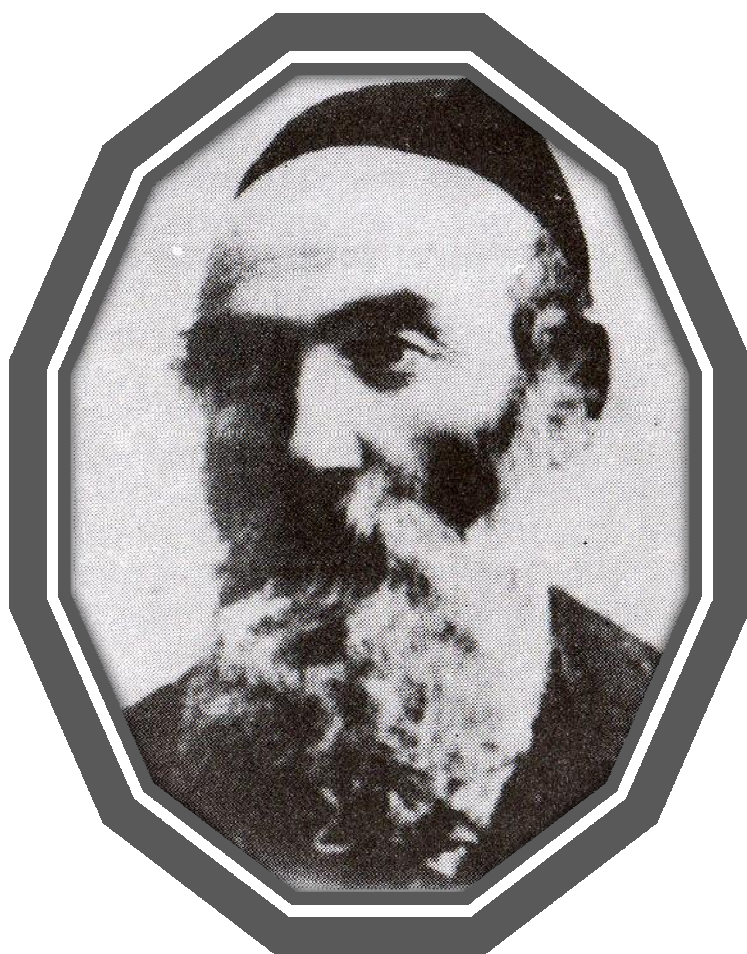

בס"ד

רבי מיכאל דער אלטער

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

בעמדנו במשך ימי ההכנה לימי יו"ד-י"א שבט הבעל"ט, ובקשר עם מבצע 'השכם' שבימים אלו,

הננו מוציאים לאור קובץ זה, המכיל בתוכו ביוגרופי' אודות המשפיע הישיש של 'תומכי תמימים', ר' מיכאל בלינער, או כפי שנקרא "ר' מיכאל דער אלטער", או "ר' מיכאל נעוולער".

רוב החומר המובא כאן כבר התפרסם בעבר ע"י מ. אלקנה, בשבועון "כפר חב"ד" בשנת תשמ"ו, ובא כאן עם כמה הוספות ושינויים.

ויה"ר שנזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה מעשרה טפחים והוא יגאלנו.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ימי ההכנה ליו"ד-י"א שבט, ה'תשס"ט, שנת הקהל
איגוד תלמידי הישיבות
מתיבתא אהלי תורה

רבי מיכאל דער אלטער

**החסיד שגולד בימי אדמו"ר האמצעי, התמנה
למשפיע בישיבה ע"י הרבי הרש"ב נ"ע והוגדר בפי
הרבי הריי"צ נ"ע 'הכתר של תומכי-תמימים' • מה
סיפר עליו כ"ק אדמו"ר שליט"א? וכיצד הוא זכה
לתחיית המתים בעודו בחיים?**

כשהזכירו בשעתו את השם

"תומכי תמימים"
בליובאוויטש, מיד
חשבו גם על המשפיע
ר' מיכאל דער
אלטער, שהיה חלק
בלתי-נפרד מהישיבה
ובשר מבשרה ממש –
אך סוף מעשה
במחשבה תחילה.

בראשית ייסוד
הישיבה ע"י כ"ק
אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע,
הועיד במחשבתו את
ר' מיכאל לתפקיד
משפיע בישיבה,
והמתין רק להזדמנות
להציע לו את
התפקיד. ואכן, כשר'
מיכאל הגיע
לליובאוויטש באחת
השנים הראשונות
לייסוד "תומכי
תמימים", הציע לו
הרבי להיות משפיע.

באותה תקופה שימש ר' מיכאל משפיע
בנעוול עירו, ופרידתו מבני העיר היתה
פרשה קשה לו-עצמו ולבני העיר כאחת.
סיפר על כך הגה"ח המשפיע ר' אברהם
דרייזין (מאיר) ע"ה:

"כששמעו בנעוול שהרבי מבקש לקחת
מהם את ר' מיכאל ולעשותו משפיע
בישיבה – קדרו פניהם של כל בני נעוול.
קשה היה להם להינתק מהמשפיע האהוב
והחביב, אשר הדרכתו והשפעתו על בני
העיר היתה עצומה, וחבתו לכל אחד
ואחד, מזקן החסידים עד לנערים הקטנים,
היתה מהמפורסמות. באופן ספונטני חתמו
כל החסידים בו-במקום על מכתב בקשה

לרבי, כי יואיל להשאיר אצלם את המשפיע
שמאציל עליהם מרוחו כה רבות. למכתב

זה הוסיפו בני
המשפחה בקשה
משלהם: ר' מיכאל
סובל ברגליו, בפרט
בימות הקור
והגשמים, ומשפחתו
החיה בנעוול יכולה
לטפל בו – טיפול
שייבצר מהם אם
כאבו יופיעו
בליובאוויטש.

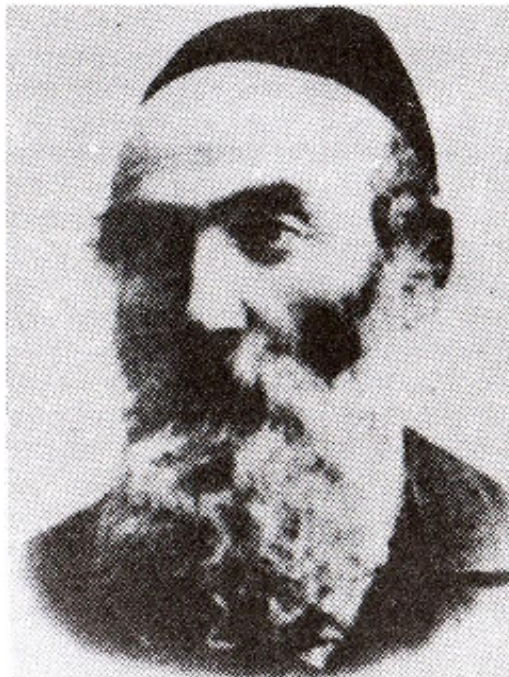
"המכתב נמסר
לאחד מבני המשפחה,
שיצא מיד
לליובאוויטש ומסר
את המכתב לרבי.
הרבי עיין בכתב
הבקשה, שקע זמן-מה
בהרהורים וענה
בצורה ברורה: 'מיכאל
זקוק לישיבה יותר
מלכל מקום אחר,
ובאשר למצב

בריאותו – כאן יהיה בריא'. מובן שלנוכח
מלים ברורות אלה נסתתמו טענותיהם, ור'
מיכאל עבר לליובאוויטש.

"זמן-מה לפני כן התאלמן ר' מיכאל, לא
עלינו, ולכן עבר לליובאוויטש עם אחד
מבניו, ר' שמואל, שפתח בליובאוויטש
אכסניה לתמימים ולאורחים – אחת מח"י
האכסניות שהיו קיימות במקום – שנקראה
'האכסניה של שמואל מיכאל'ס".

***

תאריך הולדתו של ר' מיכאל – יום
ושנה – אינו ידוע. הוא עצמו העלים זאת
וסירב בתוקף לדבר על כך (יש אומרים

ר' מיכאל בלינער,
משפיע בישיבת תומכי תמימים

מתוך חשש ל"עין הרע") אך ניתן להסיק מדבריו-שלו באחת ההתוועדות, שנולד בחיי אדמו"ר האמצעי נ"ע. באותה הזדמנות אמר שבלכתו רגלי אל ה"צמח צדק" בליובאוויטש, היה עדיין צהוב, כלומר בבחרותו (עוד בטרם הלבין).

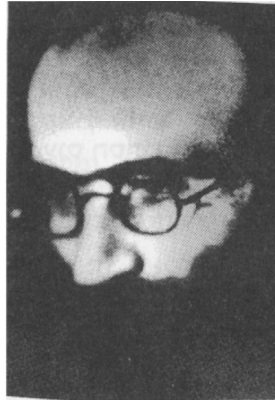
את חינוכו קיבל בעיר נעוול מהגה"ח רבי פרץ חן, אבי שושלת חן המעטירה, ואין לנו פרטים לא על קורותיו בתקופה זו בחייו ולא בבאות אחריה. עם זאת, התקשרותו לאדמו"ר חב"ד היתה לשם-דבר. כאמור, היה הולך מנעוול רגלי לליובאוויטש, אך לא מהעדר כלי תחבורה, אלא כדי לקיים את מצוות "עלייה לרגל" אל הצמח-צדק. לאחר הסתלקות הצמח-צדק התקשר לכ"ק אדמו"ר המהר"ש, ואחר לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

להלן מספר דוגמאות – אחדות מרבנות – להתקשרותו לרבתינו-נשיאינו.

בהתוועדות של אור לכ' כסלו תרצ"ג, דיבר כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע אודות פרשת המאסר של רבנו הזקן נ"ע: בהגיע ערש"ק אחר חצות, ביקש הרבי מהשוטרים שעצרוהו,

להפסיק את הנסיעה ולחנות ביישוב סמוך עד לאחר צאת השבת. השוטרים לא נעתרו לבקשה ואז החלו לקרות תופעות מוזרות: צירי העגלה נשברו, סוס צנח לפתע והתפגר, העגלה לא זזה וכו'. השוטרים נכנעו. הם ביקשו מרבנו הזקן לאפשר להם להטות את העגלה לצד הדרך, וכשהרבי הסכים הם החנו את העגלה ליד אחד האילנות ושבתו שם עד לאחר צאת השבת. בנקודה זו הוסיף אדמו"ר הרי"צ: "ר' מיכאל הזקן מנעוול הכיר את חסידי אדמו"ר הזקן שהצביעו על המקום שהרבי (הזקן) שבת בו, וכשדיבר על כך, היתה לו חיות, והיה בהתעוררות של יראת-שמים ורגשי מידות תרומיות, יותר ממה שמתעוררים בזמננו מלימוד עניני עבודה".

ההתקשרות קיבלה ביטוי גם בדברים של יום-יום. סיפר הרה"ח ר' שמואל פרוס ע"ה:

ר' שמעון בלינער הי"ד, בנו של ר' מיכאל

"את הדברים הללו שמעתי מחסידים שהיו עדי ראייה ושמיעה לכך: בקצה נעוול היה אגם ['אוזירא'] עם דגה מרובה. כל ליל שישי היה ר' מיכאל הולך לשם כשהדייגים עסקו בדיג, בוחר את הדגים הגדולים והטובים ביותר, משלם להם כל סכום שביקשו, נושא את הדגים על כתפיו מרחק ניכר עד תחנת הרכבת, מוצא שם יהודי הנוסע לליובאוויטש ומוסר אותם לידו כדי שיעבירם לבית רבי לכבוד שבת קודש. מהנהגה זו לא הפסיק גם לעת זקנתו.

"פעם אמרו לו ידידיו: מיכאל, למה לך להתאמץ כל-כך? אינך צעיר ומשקל הדגים גדול. מוטב שתשכור איזוואסצ'יק [עגלון] והדגים יגיעו לתחנת הרכבת יותר מהר ובלא מאמץ. ענה להם ר' מיכאל בתמיהה: 'מה?! את הדגים עבור הרבי יסחוב הסוס ולא אני?!'..."

***

כל ליל שישי היה ר' מיכאל הולך אל הדייגים, בוחר את הדגים הגדולים והטובים ביותר, משלם כל סכום שביקשו, נושא את הדגים על כתפיו מרחק ניכר עד תחנת הרכבת ומוצא שם יהודי הנוסע לליובאוויטש...

דברים ששמע מאדמו"רים ביחידויות, נחקקו בזכרונו וניהלו אותו מכאן ואילך כל חייו. בשיחתו הק' בחג השבועות תרצ"ד, דיבר כ"ק אדמו"ר הרי"צ אודות מעלתו של מי שיש לו במוחו חוש ציור ומסוגל לצייר במוחו מזכרונות העבר. כדוגמא לכך הביא את ר' מיכאל [לקו"ד ליקוט ז]:

"ווען ער איז געווען א יונגערמאן, איז אמאל ביי איהם – לא עלינו – געווארען זייער קראנק א קינד, די דאקטוירים האבען געזאגט אז זיי האבען קיין רפואה ניט און עס איז ניטא וואס צו טאן.

"ר' מיכאל איז אוועק צו חברת החסידים און האט זיי דערציילט דעם ביטערען מצב, די חסידים האבן איהם מחזק געווען אז ער זאל ביי זיך ניט אראפפאלן, השם יתברך וועט געוויס רחמנות האבן, נאר ער זאל גלייך גיין אין ליובאוויטש [להצמח-צדק].

"ר' מיכאל האט זיך זייער פאנאנדערגעוויינט, ער וואלט זייער וועלען גיין צום רבי'ן, אבער די דאקטוירים זאגען,

דרך הלימוד

בחדש מנ"א תרס"ד הוציא הרבי נ"ע את הקונטרס "עץ החיים" עבור תלמידי התמימים, ובסופו הסביר את מטרת ייסוד הישיבה ("מטרת ייסוד אגודתנו") ודרכי זמני הלימוד. וכך כתב בו בין השאר: "והשומעים מהמשפיעים הרשב"ץ שי', והר"מ [בלינער] שי', ישמעו מתוך הספר דווקא, וישמעו היטב מה שלומדים, ואח"כ יחזרו בפני עצמם מה ששמעו ויחזרו שניים ביחד ולא פחות, ויחזרו היטב את הדברים ששמעו, ומה שלא זכרו או לא יבינו, ישאלו מהמשפיע".

דרך לימודו של ר' מיכאל היתה פשוטה, ללא הרחבת הסברים או ביאורים – כל משפט ותירגומן. ברם, במכתב שרבנו שלח לבנו מפטרבורג בחורף תרס"ה (באור לד' טבת) אנו מוצאים את השורות הבאות:

"בדבר טענת מרדכי [חפץ] מדיסנא, זה אצלי כדבר חדש, אשר ר"מ [בלינער] שי' מבאר ומסביר, כי עד כה נשמע מהשומעים שאינו מסביר כלום, כי אם אומר מה שכתוב בלקוטי תורה. והנה מה שהביאור קדום אל ידיעת הפשט הפשוט בפנים, זה ודאי חסרון. כי כשיש העיקר אז שייך תוס'. אמנם עם הר"מ תוכל לדבר ותאמר לו החסרון ושצריך תיקון כך וכך, כי הוא מקבל את האמת בלי שום קפידא בפנימיות, ומשתדל לתקן אי"ה".

אז עס גייט ר"ל אין שעות, היינט וואָס זאל ער גיין.

"איינער פון די עלטערע חסידים האָבן זיך אויף אים שטארק צובייזערט, די גמרא זאגט בפירוש אל ימנע אדם עצמו מן הרחמים, און געוויס וועלן די מליצי יושר פועל זיין ביי השי"ת ווארטן מיט דעם החלט ביז ער וועט קומען צום רבי'ן.

"איינער פון די חסידות'שע יונגע לייט א בעל מלאכה א שניידער, ר' מיכאל'ס א חבר איז געגאנגען מיט ר' מיכאל'ן אין איינעם אין ליובאוויטש, אין וועג האט זיך א פאָר מאָהל געמאַכט ביליגע פוהרען וואָס זיי האָבן געקענט אביסל אונטערפארן.

"קומענדיג אין ליובאוויטש האָט איהם – ר' מיכאל'ן – בעגליקט אז ער האָט באלד געקאנט אנקומען ביחידות.

"אז איך בין אריין צום רבי'ן – דערציילט ר' מיכאל – און האב דערלאנגט דעם פדיון נפש פאר דעם קינד, בשעת מעשה איז ביי אים דורכגעלאפן דער רעיון, ווער ווייסט, וואָס מיט דעם קינד טוט זיך, די דאקטוירים האָבן געזאגט אז עס גייט אין שעות, האב איך אנגעהויבן שטארק וויינען.

"דער רבי האָט געלייענט דעם צעטיל, און זאגט מיר, וויין ניט, טראכט גוט וועט זיין גוט, קלאג ניט, דו וועסט זיין אויף די אייניקלעכס ברי מצוה.

"אין יעדער שווערער צייט – זאגט ר' מיכאל – וואָס ביי אים אין שטוב איז געווען דער ענין פון צער גדול בנים, האָב

איך זיך מציייר געווען דעם הייליגען פנים פון רבי'ן, און די יחידות-ווערטער – איז געווארן גוט".

***

אהבת ישראל של היתה לשם-דבר. הוא התעניין במצבו של השני וכאב את כאבו, ובמיוחד כשהיה מדובר בתלמידי התמימים. באחת ההערות ב"תורת שלום", כתב עליו כ"ק אדמו"ר שליט"א: "**הצטיין באהבת ישראל**".

הנה למשל סיפורו של הרה"ח ר' מרדכי פערלוב, בספרו "ליקוטי סיפורים":

"באסרו-חג של סוכות תרע"א הייתי צריך להתייצב ל'פריזיוו' (בעניין גיוסי לצבא) וחששותי היו רבים. באותו יום התפללתי מוקדם, כדי להספיק להשתטח על אהלי הקודש שבליובאוויטש (של אדמו"ר הצמח צדק והמהר"ש) ולהגיע בשעה 10 למקום שבו העגלון אסף את הנוסעים לתחנת הרכבת קראסניא.

"זכורני שבכיתי הרבה. אחר-כך נכנסתי לר' מיכאל לקבל את ברכתו לנסיעה הגורלית, ושוב בכיתי. נפרדתי ממנו ונסעתי. לאחר שהתייצבתי וב"ה קיבלתי פטור, חזרתי לבית הור. כשחזרתי לליובאוויטש אמר לי אחד מחברי (שנכח בפגישתי עם ר' מיכאל) שבאחד הרגעים אמר ר' מיכאל: "מאטקע חרסונער (כינויי בישיבה) האט ביי מיר צוגינומען א שטיק געזונט, ער פארט אין אזא ארט". וכשר' מיכאל אמר את זה – סיפר לי החבר – הוא בכה מאד ואחר המשיך לברך אותך".

אהבתו ומסירותו לכל אחד מהבחורים היה ממש מופלא".

אגב, אזרחי עירו נעוול סיפרו עליו שבימי הקור לא נח ולא שקט בלילות, עד שהיה משיג בתחבולות שונות עצים להסקה, נושא אותם על שכמו ומביא אותם לבתי העניים שהיו רועדים מקור – ובמיוחד לאלה שהיו להם ילדים קטנים. במקום שלא היה מי שיסיק את האש, היה מסיק בעצמו...

גם הגה"ח ר' שמריהו ששונקין מציין בספר זכרונותיו על ה'אהבת ישראל' של ר' מיכאל:

"...לאחר מכן עברנו ללמוד אצל המשפיע הרב החסיד ר' מיכאל בלינר. אהבה עזה ועצומה אהבו התלמידים את המשפיע הזה. עונג נפשי היה בהסתכלות בפניו אשר היו מאירות תמיד מפיקחותו וחסידותו..."

"הוא אהב את כל התלמידים, ולא-דווקא את בני כיתתו. הוא היה לכל התלמידים כאב רחמן, כאם רחמנייה, ודאג

שלא יחסר להם דבר. נפלא היה הדבר שהיה קושר לתלמידים עד כדי כך, שהרגיש במחסורם בטרם הרגישו בו הם בעצמם..."

היחס האישי לתלמידים התבטא גם בשיעורים. ממשיך הרב ששונקין: "בשעה שהיה מסביר לנו את דברי ה'לקוטי תורה', היה נעים לשמוע. לא פעם קרה שבא לדברי התעוררות לעבודת הלב ועיניו זולגות דמעות..."

"הרבה מאוד פעלה השפעתו על שומעיו התלמידים, כי דבריו היו נלבבים מאוד ויוצאים מלבו הטהור. וכבר גזרו רז"ל: 'דברים היוצאים מן הלב, נכנסים אל הלב'. הוא, המשפיע ר' מיכאל, הכניסנו להרבה סוגיות חמורות והסביר אותן לנו היטב, כיד ה' הטובה עלינו". וכך גם באשר להתוועדויות: "התוועדויות של ר' מיכאל עם התלמידים היו בעיקר דברי התעוררות. הוא היה מעורר את התלמידים ללימוד ולתפילה, שלא יהא לימוד החסידות שטחי, אלא בשאיפה לדעת את הדברים הנלמדים – שלא כקורא בעיתונים, שכל מה שקרא

מדוע הוא לא התעלף?...

ר' מיכאל היה מרבה לתבוע מתלמידיו שלימוד החסידות יהיה "אליבא דנפשיה". בקשר לכך סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות יו"ד שבט תשכ"ה (בתרגום מאידיש):

"בין הסיפורים שהגיעו מהרב ר' מרדכי הכהן פערלוב שלמד כמה שנים ב'תומכי תמימים' ליובאוויטש, יש 'ווארט' ששמע מהמשיגח שהיה מזקני החסידים בזמן ההוא, וכפי שקראוהו ר' מיכאל בלינער או ר' מיכאל הזקן'.

"...אחד הדברים שר' מיכאל היה חוזר עליהם פעמים רבות, היתה התביעה שתבע מאת התלמידים, שבשעה שלומדים חסידות צריך הדבר להיות לא כמי שלומד או קורא מכתב כל הזולת, שקוראים מה נעשה בשמים, אלא שעליו לדעת שאכן מתכוונים לו עצמו.

"ועל זאת היה ר' מיכאל ממשיל משל: בדורות עברו היו 'ישוב'ניקים', כלומר יהודים שגרו בודדים, ולפעמים אפילו רק אחד, בתוך יישוב שלם של גויים, ורחוקים מסביבה יהודית. כתוצאה מכך שלא היו להם שם 'חדרים' ללמוד, גדלו רבים שלא ידעו אף קרוא וכתוב למרות היותם יראי שמים. לפעמים התארגנו כמה יישוב'ניקים, לפעמים ממספר יישובים יחד, ושכרו מלמד לילדיהם. פעם הגיע מכתב לאחד היישוב'ניקים, ומאחר שלא ידע קרוא וכתוב – ביקש מהמלמד להקריא לו מה כתוב במכתב.

"כשהמלמד החל להקריא את המכתב – נודע כי תוכנו הוא שאביו של הנמען, לא עלינו, נפטר. כששמע זאת היישוב'ניק, הוא התעלף במקום.

"היה ר' מיכאל מתמיה בפני תלמידיו: את המכתב קרא המלמד, היישוב'ניק אינו יודע מה כתוב במכתב ואינו מסוגל לקרוא, אם כן, לכאורה היה צריך להתעלף מי שיכול לקרוא וקרא את המכתב, הלא הוא המלמד, ולא מי שרק שמע על כך מהזולת. למעשה התעלף היישוב'ניק ולא המלמד.

"והנמשל מובן: כשלומדים חסידות וחושבים שזה 'האבא של השני' – יכול הוא להבין כל מה שכתוב, ואף-על-פי-כן – לא יתעלף. אבל בשעה שאפילו ישמע את הדברים מהשני, אך יידע כי הכוונה היא אליו, שזה ה'אבינו שבשמים' שלו – הוא יתעלף".

נזכור זאת, ניטיב להבין את המסופר לקמן (הובא ב"תורת שלום" עמ' 112 ואילך):

בהתוועדות י"ט בכסלו תרס"ה, הפליג אדמו"ר מוהרש"ב בהכרח עבודת התפילה, משום שלימוד החסידות ללא תפילה באריכות עלול להביא לתוצאות לא טובות. שאל המשפיע ר' גרונם את הרבי: "הלוא באיגרת הקודש א' מבואר, שרבנו הזקן מצווה להסמוכים על שלחן אביהם ... אשר לא יפחתו להאריך בתפילה משעה ומחצה – הלא אין זה [שעה ומחצה של תפילה] אריכות יתירה?" וענה על כך הרבי: "אצל רבנו, הכל היה בקביעות זמן. מן 'ברוך שאמר' עד אחר 'שמונה עשרה' היה שוהה שעה אחת – וזו אמת בוודאי, שכך שמעתי מאאמו"ר ז"ל, שאצל רבנו (הזקן) היה מתארך מ'ברוך שאמר' עד לאחר 'שמונה עשרה' שעה אחת".

כאן לפתע צעק ר' מיכאל אל התמימים: "שמעו! – הכוונה בדברים אלה היא אליכם, ולא להרב גרונם!" וענה האדמו"ר: "כוונתי אל התמימים, גם אל הרש"ג, וגם לעצמי... אך העניין הוא, שהלימוד לבד אינו מספיק ורק צריכים להאריך בתפילה".

כשהרבי תבע בהמשך ההתוועדות שוב ושוב לעסוק

בעבודה שבלב באשר על האדם לצאת מההגבלות העצמיות שלו, העיר ר' מיכאל שאולי העדר תפילה באריכות מצד התלמידים נובע מחמת הזמן המצומצם העומד לרשותם, כי מתחילים את התפילה לערך בשעה עשירית, ובשעה שתים-עשרה צריך להתחיל ללמוד. על כך הגיב הרבי נ"ע: כל ההגבלות אינן על מי שרואים שהוא שייך, ולו במקצת, לציור פנימי, וכמדומני שהדבר ידוע כבר לכל".

כידוע, ביקש כ"ק אדמו"ר הרש"ב לדעת את מצבו הפרטי של כל תלמיד ותלמיד וביקש שיכתבו לו לעתים תכופות דו"ח מפורט על מצב התלמידים. את כתיבת הדו"ח הטיל על בנו אדמו"ר הרי"צ, בהיותו המנהל-בפועל של הישיבה.

אתמול אינו נוגע לו היום, כי לימוד כזה אינו פועל מאומה... ואינו מביא לעולם למעשה הנדרש מעבודת החסידות – עבודת הלב, תפילה...

"המשפיע הר' מיכאל, היה איש נלבב מאוד, ודבריו היו יוצאים מלבו הטהור. הוא היה נאה דורש וגם נאה מקיים ודבריו היו נכנסים תמיד ללב התלמידים ופועלים עליהם רושם עז ונמרץ, אף כי העניין היה דורש גילוי מומי התלמידים, אבל מכיוון שגילה אותם בזהירות רבה ובחיבה עמוקה, הרגישו הכל כי מתוך אהבה הוא מגלה את הפצעים – ולכן נאמנים היו דברי האוהב..."

"בשעה שגילה את מומינו ופצעינו הנפשיים, מעולם לא שמענו שידבר בקול רעש, ברוגז, בחרון-אף ובדברים הצורמים את האוזן. דיבורו היה תמיד בנחת

ובנעימות – והדברים לא שבו ריקם. התלמידים ישבו בהתוועדות צפופים ומגובשים, בחיבה וברעות, ועשו אזנם כאפרכסת לשמוע דברי הרב.

"התלמידים לא ישכחו לעולם את הרושם שהטביעה עליהם ההתוועדות, ואת האווירה דקדושה שחפפה עליהם. לפעמים, כאשר ההתוועדות היתה בלילה ונמשכה עד אור

היום, לא הרגשנו שעבר עלינו הלילה, כאילו שרויים היינו בעולם שלמעלה מהזמן. מבלי-משים היו עוברים במחשבתך דברי הפסוק בתהלים 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד', כי נעימות, חביבות וחמימות של קדושה היתה חופפת ומקפת את כולם. מעולם לא הרגשנו לאות בהתוועדות. שיא ההרגשה של הקדושה היתה באשמורת הבוקר, כאשר היו מנגנים את הניגון הערב והנלבב 'קול דודי דופק פתחי לי' – – –".

***

ר' מיכאל "עובד" היה – ומה שדרש מאחרים קיים תחילה בעצמו. הוא עצמו היה מתפלל באריכות, ולכן הפליא אצל תלמידיו את עניין עבודת התפילה. אם

"דא פוצט מען די קאפ, ניט די שייך"...

הרה"ח ר' רפאל נחמן כהן כותב בזכרונותיו (ב"ליובאוויטש וחייליה") אנקדוטה מעניינת אודות ר' מיכאל והאכסניה של בנו:

"ר' מיכאל הזקן היה אלמן וגר יחד עם בנו ר' שמואל. פעם בא לליובאוויטש בחור בשם מונצ'ע בברויסקער והתאכסן אצל ר' שמואל. כשהגיע ערב ש"ק נכנס הבחור למטבח וחיפש משהו. שאל אותו ר' מיכאל: מה אתה מחפש? ענה הבחור: מברשת לצחצח את הנעליים. אמר לו ר' מיכאל: לכאן באים לצחצח את הראש ולא את הרגליים..."

מוציא תעודות פטור תמורת שוחד. כשהשלושה הגיעו אל הרופא, סירב לקבלם וטרק בפניהם את הדלת. בירר ר' מיכאל את פשר הדחייה ונודע לו שהלשינו על הרופא למלכות שהוא מוציא פטורים תמורת שוחד ועתה הוא חושש להמשיך בכך.

ר' מיכאל לא התייאש, נכנס דרך הדלת האחורית ופגש באשת הרופא. הוא התחנן לפניה שתשפיע על בעלה לתת לשניים תעודות פטור, וכשזו ראתה את תחנוניו שאלה אותו: 'מה הקשר בינך ובינם? השניים הם בניך?' ור' מיכאל ענה: 'השניים הם תלמידי!'.

התפעלה האשה ממסירותו הרבה לתלמידיו והשפיעה על בעלה לתת את הפטור. דרש הרופא סכום כסף גדול ביותר, כתב וחתם ונתן להם את תעודות הפטור. כשחזר ר' מיכאל לליובאוויטש, נאנח: נתתי לקליפה יותר מדי...

והנה מה שמספר הגה"ח ר' שאול-בער זיסלין: פעם ראו את ר' מיכאל מעוטף בטלית, מעוטר בתפילין ומחזיק את הציצית בידיו באמצעה של קריאת שמע, ולפתע חלץ תפיליו, פשט טליתו ויצא. כשעבר זמן-מה ולא חזר, הלכו לחפש אותו ולא מצאוהו.

כעבור זמן חזר והתעטף בטלית, התעטר בתפילין והמשיך ממקום שהפסיק. לאחר שסיים תפילתו שאלוהו לפשר היעלמו באמצע קריאת-שמע, ור' מיכאל סיפר שימים אחדים לפני כן הגיע לרבי יהודי עשיר, "וכשביקשתי ממנו לתרום ל'קופת פדיון שבויים' אמר לי לבוא אליו לפני נסיעתו ואז יתן לי סכום הגון. נזכרתי שהיום בצהריים הוא נוסע מכאן ולכן מיהרתי ללכת לאכסניה שלו, והוא באמת נתן בעין יפה". כששאלו אותו איך יצא לפגישה באמצע קריאת-שמע, בעת "יחודא עילאה"? – השיב להם: "היודעים אתם מה זה יחודא עילאה? – השגת כסף עבור פדיון שבויים, זהו יחודא עילאה!"...

***

בשנת תרע"א נחלש והתקשה לתפקד כרגיל. בתחילה עוד היו באים אליו מספר תלמידים לשמוע מפיו תניא ודא"ח, אחר לימד רק לתלמיד אחד, הת' אברהם-אהרן

בחורף תרס"א תפחו חובות הישיבה ואדמו"ר הרי"צ היה נתון רובו-ככולו במאמץ לשפר את מצבה הגשמי, ומלאכת כתיבת הדו"ח הוטלה על המשפיעים ר' גרונם ור' מיכאל. הרבי שהה אז במעיינות המרפא בוועריסהאפן. במכתב מא' שבט תרס"א, כתב הרבי לבנו: "מכתב ידידנו ר' מיכאל מנעוויל קיבלתי ברוב עונג וגיל. ת"ל אשר נתן להם ה' לב לעבדו ית' ולעסוק בתורתו הק"י".

***

כשהתעוררה בעיית ההתייצבות לצבא של בוגרי התלמידים, הקים כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע את קופת "פדיון שבויים" (ואף הפריש לה כספים מכיסו). הרבי הרש"ב נ"ע העמיד בראש הקופה את ר' מיכאל, ולא בכדי. ר' מיכאל לא חדל לעסוק בנושא זה, ועדויות לכך מצויות בסיפורים רבים של זקני החסידים.

מספר למשל הרה"ח ר' רפאל כהן: כשלקחו פעם בחור מסוים לצבא ושלחו אותו למקום רחוק, נסע ר' מיכאל לבסיס שלו, נכנס בהשתדלות למפקד והחל לבכות לפניו: 'ראה, אני איש זקן ואין לי אף אחד בעולם שיעזור לי, חוץ מבחור זה, בן-אחותי שפרנס אותי עד שהתגייס'. בסופו של דבר עורר את רחמיו של אותו מפקד, והבחור חזר לביתו.

בהזדמנות אחרת (מוסיף ומספר הרב כהן) הראה כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לר' מיכאל מכתב מאחד התמימים שנשלח ע"י הצבא למקום מרוחק. באותו מקום, כתב התמים, מצא מספר יהודים יישוב'ניקים מכמה כפרים, והללו סיפרו לו שבשבת הם מתכנסים באחד הכפרים ומתפללים ביחד, אבל אין להם ספר תורה, ולכן התמים מבקש מהרבי שישתדל לשלוח להם ס"ת. התפאר הרבי לפני ר' מיכאל: 'תראה מה זה תמים. גם בעת שהוא בצבא, הוא דואג להשיג ס"ת בשביל יהודים'. אמר ר' מיכאל לרבי: 'אבל צריכים לחשוב איך לשחרר אותו, ומיד ביקש מהרבי את כתובתו של התמים, השתדל עבורו ולבסוף הצליח לשחררו.

סיפור אחר בעניין זה שמענו מהגה"ח ר' אברהם דרייזין. פעם הגיע ר' מיכאל עם שני בחורים שעמדו לפני גיוס לרופא שהיה

סוסניצר, ולבסוף לא לימד דא"ח כלל, והסתפק בכך שנמצא ב"זאל".

באותו זמן משכורתו היתה 5 רובלים לשבוע (ויש אומרים 15 רובל לחודש). בא ר' אליעזר הקנטורשניק אל אדמו"ר הרש"ב והציע להפסיק לשלוח לו את התשלום השבועי (או החודשי), מאחר שקופת הישיבה ממש ריקה, ומאיך ר' מיכאל חדל ללמד. שלל הרבי את ההצעה על הסף והוסיף: "הוא שווה את הכסף, ולו רק כדי שהתמימים יסתכלו עליו. הוא הרי ציור של חסיד זקן" (ויש אומרים שב"חסיד זקן" התכוון הרבי "חסיד של אדמו"ר הזקן").

בקיץ אותה שנה נחלש עוד יותר. הוא לא היה יכול ללכת אפילו לבית-הכנסת ונאלץ להתפלל בביתו.

עתה גמלו לו תלמידיו, ואחדים מהם היו באים לביתו בסדירות כדי לשמשו. אחד מהם, הרה"ח ר' מרדכי פרלוב, מספר על ימים אלה בספרו "ליקוטי סיפורים":

"באחד מימי הקיץ תרע"א באתי לביתו כדי לשמשו. השעה היתה לערך 2 אחר-הצהריים ומצאתיו שוכב על הספה. בראותו אותי אמר לי: 'טוב שבאת', וחשבת שהוא מבקש שאשרתהו. כשקרבת אליו, אמר לי 'רצוני שתביא מניין אנשים'. תחילה לא ירדתי לסוף דעתו

ורק אחר-כך הבנתי שהוא רוצה לומר וידוי. אמרתי לו: 'לשם מה הדבר? הקב"ה עוד יתן לכם אריכות-ימים ושנים טובות'. הוא הפסיק אותי ואמר: 'ודאי שבעזרתו ית' כך יהיה, אבל אתה עשה מה שאומרים לך', ואז החל למנות את שמותיהם: ר' גרונוס, ר' אברהם-דוד (מקלימוביץ) 'אם כבר סיים להתפלל', וכך מנה את שמות כל העשרה, 'ומובן', אמר, 'שגם אתה ביניהם'. ואז הוסיף: 'אם לא תמצא אותם, תביא אחרים במקומם – אבל שיהא מניין ולא יותר'.

"קראתי מיד את אלה שביקש, וכשהתאספנו כולנו הוציא סידור ואמר וידוי של שכיב-מרע. כולנו בכינו באותו מעמד ואילו ר' מיכאל, כשסיים את הווידוי אמר: 'נו, עכשיו צריך להביא משקה'. כשהביאו את בקבוק המשקה, ציוה על כולם להגיד 'לחיים' ואחר אמר: 'כל ישראל מאמינים בתחיית המתים, אך אני כבר חוויתי את תחיית המתים בפועל ממש. ומעשה שהיה כך היה: זה זמן רב שאני חש התבטלות מלאה. הראש ריק ולא עושים מאומה. פתאום, לפני איזה זמן, התחלתי להתבונן בעניינים (בדא"ח) באותה חיות של ימי נעורי. עיני ולבי נפתחו. כך היה גם למחרת וכך גם ביום השלישי. הרבי היה אז בנאות דשא, ורציתי מיד לנסוע אליו

"געוואלד ר' שמואל מיכל, אין וואס איר ליגט!"...

דער רבי האט אמאל דערציילט, אז אין פעטערבורג האט געלעבט א איד, א גרויסער גביר, און ער האט געהייסן ר' שמואל מיכל טריינין. ער האט געהאט צו טאן מיט שרי המלוכה, און אחוץ דעם איז ער געווען א גרויסער מסודר, און דערצו א מרה-שחורה, האט ער כסדר אכטונג געגעבן אויף זיינע לבושים אז זיי זאלן זיין אין ארדענונג, אז די לעכעלאך מיט די קנעפלאך זאלן זיין מתאים.

אמאל איז געקומען צו אים ר' מיכאל בלינער – מיכאל דער אלטער – קיין פעטערבורג, וועגן ארויסנעמען א בחור פון 'פריזיוו' [אן ארט וואס אנשטאט דעם האט דער בחור געדארפט בעסער זיצן און לערנען תורה]. במילא האט טריינין ניט געהאט קיין ברירה, און ער האט געדארפט מיט אים צוגיין צו איינעם א פריץ וואס האט געקאנט אין דערויף אויפטאן.

דורכגייענדיק, האט מען געדארפט גיין אויף דער הויפט גאס פון פעטערבורג. ר' מיכאל איז געגאנגען אין פעטערבורג מיט די זעלבע לבושים אקוראט ווי אין ליובאוויטש. מסתמא האט ער נאך געהאלטן פאר'ן דאווענען, איז ער געגאנגען מאכן הכנות אזוי ווי עס שטייט אין שו"ע, במילא האבן די קנעפלאך מיט די לעכעלאך ניט מתאים געווען. און אזוי איז ער געגאנגען אין גאס צוזאמען מיט ר' שמואל מיכל טריינין.

אז ר' שמואל מיכל האט דאס דערזען, איז זאגן אים עפעס אזוי האט ער מורא געהאט אז ער זאל אים ניט אראפ-פארן, האט ער אים געזאגט אויף אן איידעלן לשון: "ר' מיכאל, מיר גייען דאך עפעס אויף "נעווסקי-פראספעקט" [אזוי האט געהייסן די גאס] – אפשר וואלט איר פארשפילעט?". גיט אויף אים ר' מיכאל אזוי א קוק: "געוואלד, ר' שמואל מיכל, אין וואס איר ליגט!"...

הרבי! – עד כדי כך עזה היתה תשוקתו לראות את הרבי לפני פטירתו מן העולם.

האנשים לא האמינו למראה-עיניהם, ולפני שהספיקו להתעשת הוא החל לפסוע לעבר הדלת, אולם כוחותיו לא עמדו לו והוא נפל. מיד הקימוהו והשכיבוהו על מיטתו. אכזבתו שאינו יכול לראות את הרבי היתה קשה וניתן היה לראות זאת על פניו. במוצאי שבת קודש אור לכ"ח חשון תער"ב, החזיר את נשמתו לבוראו.

כשהודיעו על כך לרבי, ציווה להשהות את הלוויה עד ששני בניו של הנפטר יגיעו לליובאוויטש – האחד מנעוול והשני מוויטעבסק. כשדיווחו לרבי שהבנים יוכלו להגיע רק ביום ראשון בלילה, אמר שיעשו את כל ההכנות וההלוויה תהיה בלילה. שאלו שוב: הן החורף בעיצומו, הגשמים מרובים, הרפש עצום ויהיה מאוד קשה ללכת בלילה (אז טרם היו פנסים-רחוב בליובאוויטש והדרכים לא היו מרוצפות), והשיב הרבי שאי-אפשר בשום אופן להלין את המת. אם כן, שאלו, אולי נעשה את ההלוויה ביום ללא הבנים? – השיב הרבי: הקדיש הראשון שאומרים הבנים לאחר סתימת הגולל הוא עניין גדול ונעלה מאוד למען נשמת הנפטר.

היה זה לילה חורפי קשה. הרפש והטיט

ברחובות היו עמוקים והמלווים התקשו להוציא את רגליהם מהבוץ בכל פסיעה שעשו – ואף-על-פי-כן, כ"ק אדמו"ר הרש"ב יצא ללוותו וכל התושבים יצאו מבתיהם ופנסים בידיהם להאיר את הדרך. מובן שכל תלמידי הישיבה עם מוריהם ומשפיעיהם צעדו אחרי המיטה. הרבי עצמו ליווה את מסע ההלוויה עד מחצית הדרך, שם חיכתה לו מרכבה והוא חזר, ואילו בנו, כ"ק אדמו"ר הרש"ב, היה מנושאי המיטה והלך כל הדרך עד בית-החיים. בדרך סיפר רבות על ר' מיכאל והירבה בשבחו, ובין שאר דבריו התבטא ואמר: "עס איז צוגענומען געווארען דער קרוין פון תומכי תמימים".

ולספר לו על כך, אך מחמת סיבה כלשהי לא נסעתי. קיוויתי שמצב זה יימשך ויישאר כל הזמן, אך כעבור איזה ימים כל ההתעוררות הזאת נמוגה. אמרו נא, פנה ר' מיכאל לעברנו, 'האין זו תחיית המתים ממש?!'

"בשלהי תרע"א מצב בריאותו הורע ולא היה יכול אפילו ללכת. בערב יום הכיפורים ביקש שיביאו אותו לאולם הגדול של הישיבה, 'שם אני רוצה להיות היום הקדוש'.

"העמידו את מיטתו בקצה הדרומי של האולם, ליד החדר השני, ושם שהה כל היום. כשאדמו"ר הרש"ב סיים תפילת ערבית של ליל יום הכיפורים, ניגש למיטתו של ר' מיכאל ודרש בשלומו. התפתחה ביניהם שיחה שנסבה אודות הכמויות והשיעורים שמותר לחולה לשתות או לאכול ביום הכיפורים.

"למעשה, השלים ר' מיכאל את הצום מבלי להזדקק לסמי מרפא או ל'פחות מכשיעור'".

***

בשבת-קודש

חיי שרה, כ"ז במרחשון, חש כי שעתו קרובה ואמר לאלה שהיו בקרבתו: "איך מוז זעהן דעם רעביך". אמרו לו: "הרי שבת היום". ענה להם: "ומה בכך? אני מוכרח לראות את הרבי". החלו לומר לו שהרבי עדיין מתפלל (אדמו"ר הרש"ב היה מתפלל באריכות) והוא שאל: "וזאת מנין לכם?" ענו לו שהדבר בדוק, והרבי עדיין מתפלל.

נרגע ר' מיכאל ונח כמחצית השעה, ואחר התעורר וטען שוב ושוב: "אני מוכרח לראות את הרבי!"

כשנוכח שהעומדים לידו מתעלמים מדבריו ואינם מתייחסים אל בקשתו, התרומם ממיטתו, ולמרות חולשתו העצומה ובריאותו הלקויה, לבש במאמץ גדול בגד עליון והודיע "אני הולך אל

כ"ק אדמו"ר הרש"ב, היה

מנושאי המיטה והלך כל

הדרך עד בית-החיים. ובין

שאר דבריו התבטא ואמר:

"עס איז צוגענומען

געווארען דער קרוין פון

תומכי תמימים..."

חבל על ראבדין!

אבדה גדולה אבדה להתמימים אשר בליובאוויטש במות עליהם הישיש החסיד המפורסם ר' מיכאל בלינער ז"ל במוצש"ק אור ליום כ"ח חשון העבר. בצדק נכל לקונן עליו, "הי חסיד הי עניו!" כי אמנם חסיד ועניו הי' לדברי הכל.

בהיות עוד כחו עמו הי' משפיע דא"ה ומלמד להתמימים, אך בשנותיו האחרונות נחלש מאד והיתה ההשפעה קשה עליו, כי הי' נבן שמונים שנה, אך בכ"ז לא חדל מטרוח בעניני התמימים הרבה יותר מכפי כחו, כי אהב הי' אותם עד מאד, ובכל צרתם, חלילה, צר הי' לו, וישפך דמעותיו עליהם, ויאנח מקירות, לבו ויתשב מחשבות כל הימים להרויח להם ולחלצם מן המצר.

נכבד הי' ואהוב לכל, אך הוא השתמט תמיד מכבוד ומשררה ויקל בעיני עצמו.

הלוינו, אשר לכבודו נדחתה עד אור כ"ט חשון, היתה בכבוד גדול, כל הרחובות הוארו כי בעלי הבתים לאורך הרחובות העמידו את מנורותיהם בחלונות, וכל תלמידי הישיבה מקטנם ועד גדולם, עם סוריהם, משגיחיהם ומשפיעיהם הלכו ללוותו, ופנסים רבים בידיהם. גם כ"ק אדמו"ר שליט"א ובנו הרר"וי יחי חלקו לו את הכבוד האחרון ברגשי קדש חמים. זכרון המנוח הנכבד הזה לא יסוף מהתמימים יחי ומכל יודעיו ומכיריו למובה.

תנצב"ה.

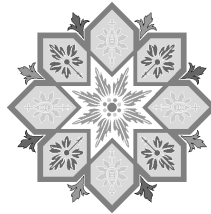
מודעת אבל שהתפרסמה בעיתון "האח" בליובאוויטש,
בעקבות פטירתו של ר' מיכאל

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות

לב"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

נשיא דורנו

תשורה

למשתתפי 'מבצע השכם'

מבצע
השכם